Voortgang

Internationaal cultuurbeleid 2020

Inleiding 3

Doelen **van het internationaal cultuurbeleid** 6

Doel 1: **een sterke cultuursector** 13

Doel 2: **cultuur en een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld** 16

Doel 3: **de inzet van culturele diplomatie** 20

Internationale **erfgoedsamenwerking** 23

Tot **slot** 27

Bijlage 1: **besteding budget internationaal cultuurbeleid 2020** 28

Bijlage 2: **indemniteit en garantieverklaringen** 30

Bijlage 3: **belangrijkste partners uitvoering internationaal cultuurbeleid** 31

Inleiding

Sinds 2017 verschijnt jaarlijks een voortgangsbrief aan de Tweede Kamer over het internationaal cultuurbeleid. Deze brief gaat over het jaar 2020 en geeft een overzicht van projecten en resultaten van Nederlandse culturele activiteiten in de wereld. Dit gebeurt aan de hand van de doelen van het internationaal cultuurbeleid en met speciale aandacht voor internationale erfgoedsamenwerking.

Het kabinet vindt het belangrijk om het internationaal cultuurbeleid onder de aandacht te brengen en hierover verantwoording af te leggen. Daarvoor dient deze brief, naast (jaar)verslagen en evaluaties van verschillende uitvoerende organisaties. Het jaar 2020 was het laatste jaar binnen het beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020. Eerder verschenen brieven over de resultaten van 2017, 2018 en 2019. Momenteel wordt de beleidsperiode 2017-2020 geëvalueerd. De resultaten van deze evaluatie worden eind 2021 verwacht.

Dit jaar is het nieuwe Beleidskader Internationaal Cultuurbeleid 2021-2024 in werking getreden. Het belang van culturele samenwerking en de waarde van cultuur staan hierin centraal. Het belang om met cultuur de grens over te gaan is groot, zowel voor de ontwikkeling en positie van het Nederlandse culturele en creatieve veld zelf als voor de Nederlandse relaties met andere landen.

De door de Covid-19 pandemie opgelegde beperkingen hebben tot gevolg gehad dat in het afgelopen jaar veel internationale culturele activiteiten en bezoekersprogramma's aan Nederland zijn uit- of afgesteld. De terugloop in het aantal activiteiten is duidelijk te zien in deze rapportage. Tegelijkertijd zijn er alternatieve manieren gevonden om uitvoering te geven aan geplande activiteiten en zijn nieuwe initiatieven ontplooid. In sommige gevallen leidden de alternatieve vormen van samenwerking en presentatie tot het bereiken van een breder publiek. Bij online alternatieven konden meer deelnemers uit verschillende tijdzones aanwezig zijn. De ontwikkelde methodes zullen naar verwachting blijvend voor een nieuwe, extra dimensie zorgen.

Wereldwijd vonden in 2020 meer dan 8.787 (geregistreerde) activiteiten plaats van Nederlandse makers en organisaties in 90 landen.

Ribbon Pavillion, in samenwerking met: Moody Center For The Arts en Rice University, Houston, Verenigde Staten, We Make Carpets.
Foto: Nash Baker.

8.474 culturele activiteiten wereldwijd

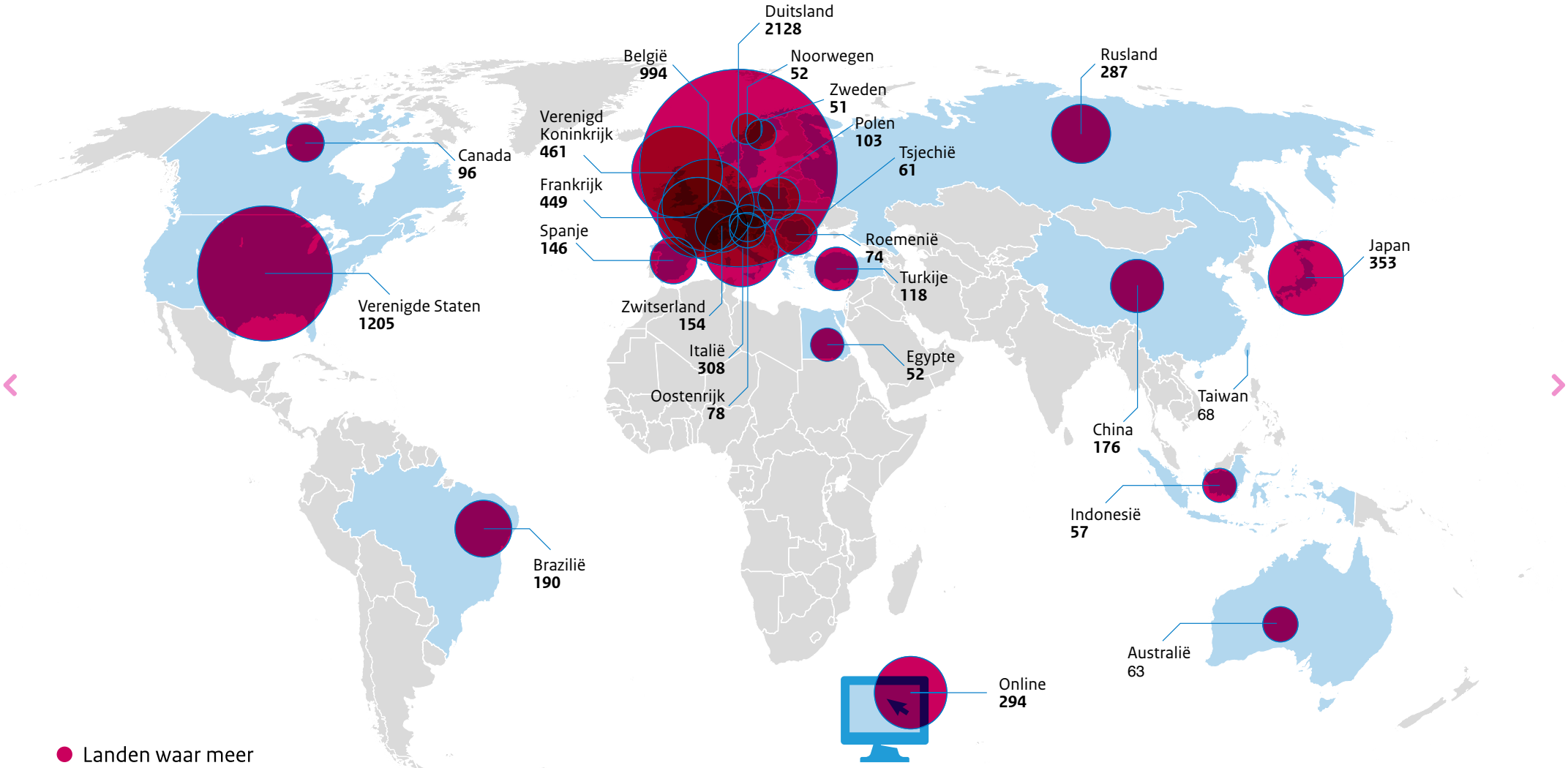

5.421 culturele activiteiten Europa

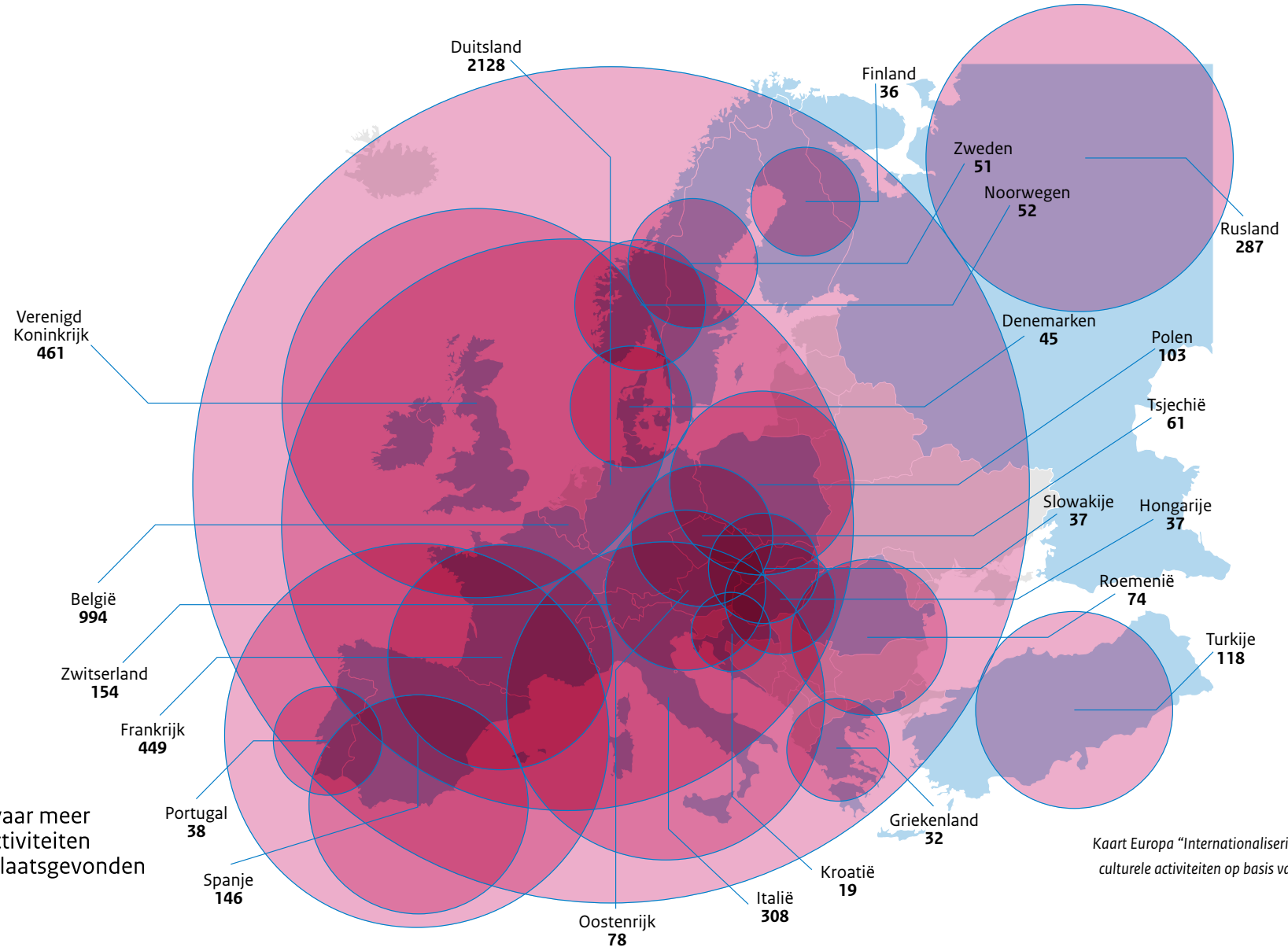

● Landen waar meer dan 50 activiteiten hebben plaatsgevonden

Kaart Europa "Internationalisering", totaal internationale culturele activiteiten op basis van database DutchCulture

Doelen **van het internationaal cultuurbeleid**

Veel culturele samenwerking over de grens komt tot stand zonder actieve betrokkenheid van de overheid, door initiatieven vanuit het culturele en creatieve veld zelf. Het internationaal cultuurbeleid (ICB) brengt spelers in stelling die het veld door (financiële) steun, advies en kennis in staat stelt kansen over de grens nog beter de benutten.

Het internationaal cultuurbeleid is een gedeelde verantwoordelijkheid van de bewindspersonen van Buitenlandse Zaken (BZ), voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Het beleid richt zich op thema's en landen die voor Nederland van belang zijn. De uitvoering is in handen van de zes Rijkscultuurfondsen, DutchCulture, EYE, Het Nieuwe Instituut, het Prins Claus Fonds, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland (de 'posten').

De uitgangspunten en ambities voor 2020 werden vastgelegd in het beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020 van 4 mei 2016. In deze kabinetsbrief werden drie doelen vastgelegd:

1. Een sterke cultuursector die in kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking en die ook in het buitenland wordt gezien en gewaardeerd;
2. Meer ruimte voor een bijdrage van cultuur aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld;
3. Cultuur wordt effectief ingezet binnen de moderne diplomatie.

De inzet vanuit het ICB staat niet op zichzelf. Verschillende brieven van de ministers van BZ, BHOS en OCW lichten het belang van internationale culturele samenwerking nader toe. In de brief 'Cultuur in een open samenleving' en in de 'Uitgangspuntenbrief Cultuur 2021-2024' van 11 juni 2019 staat de waarde van grenzeloze cultuur centraal. Het belang hiervan is ook verwoord in de beleidsnota 'Investeren in perspectief' en in de notitie 'Geïntegreerde buitenland- en veiligheidsstrategie.' Ook het gegeven dat culturele en creatieve professionals uit de internationale top grotendeels werden uitgezonderd van de inreisbeperkingen als gevolg van de Covid-19 pandemie, onderstreept het belang van internationale culturele samenwerking.

Bestedingen internationaal cultuurbeleid wereldwijd*

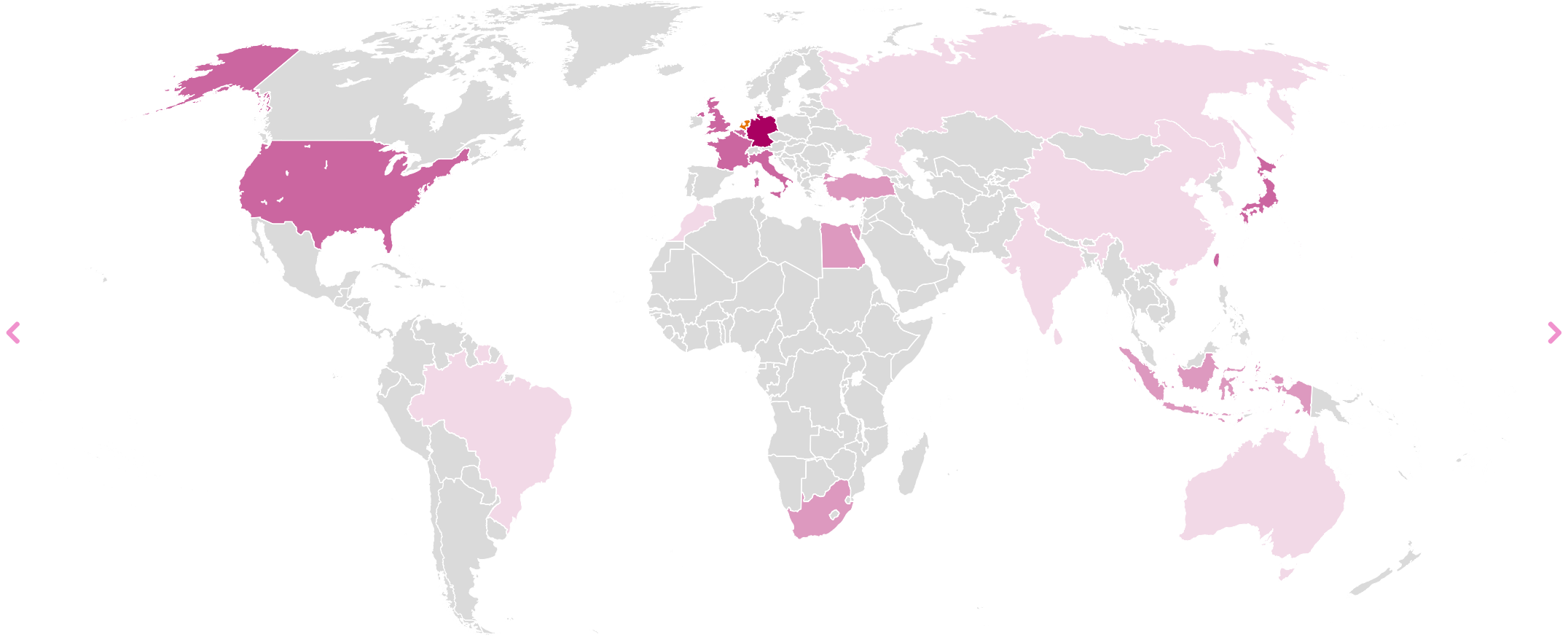

Percentage van totale waarde

- meer dan 10%
- 5% tot 10%
- 3% tot 5%
- <3%

**Dit betreft het gedelegeerde budget voor doelstelling 1 en doelstelling 2 via de ambassades, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedsamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's en D3-landen.*

De regering heeft ermee ingestemd dat de budgetten die in 2020 beschikbaar waren voor het internationaal cultuurbeleid, doorgeschoven kunnen worden naar 2021. Dit komt omdat de pandemie er voor gezorgd heeft dat veel activiteiten in 2020 niet hebben kunnen plaatsvinden. Ook was het mogelijk om middelen aan nationale projecten uit te geven. Het kabinet, de cultuurfondsen en de posten in het buitenland hebben zich maximaal ingespannen om de culturele sector te ondersteunen. Met speciale initiatieven en via subsidieregelingen hebben cultuurfondsen ondersteuning geboden. Het Prins Claus Fonds investeerde met zijn, door de overheid mede gefinancierde programma's, in culturele netwerken in ontwikkelingslanden, die onder druk stonden en staan door de pandemie. Een wereldwijd overzicht van creatieve en culturele projecten in een jaar waarin de wereld op zijn kop stond is gepubliceerd in "Turn and Face the Strange': good practices international cultural exchange 2020" door DutchCulture.

Resultaten 2020

Vanuit het internationaal cultuurbeleid ontvingen 1.316 projecten financiële ondersteuning, in 90 landen[1]. Naast de financiële ondersteuning zijn de posten, cultuurfondsen en ondersteunende instellingen bij culturele activiteiten in het buitenland betrokken als adviseur. Normaliter brengen zij partijen in Nederland en het buitenland bij elkaar. Door de pandemie was reizen echter veelal niet mogelijk.

Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Italië vormen de top drie van landen waar culturele projecten met Nederlandse betrokkenheid plaatsvonden. De Verenigde Staten wisselden in 2020 met Italië van de 3e naar de 4e plaats in termen van het aantal georganiseerde activiteiten.

Uit de overkoepelende gegevens blijkt het volgende:
In 2020 vonden 1.316 projecten plaats in 90 landen met een totaalbudget van € 7.551.509. Aanvullend vond ook andere ondersteuning plaats, zoals advies en matchmaking.[2]

- Het aantal projecten is ten opzichte van 2019 afgenomen met 227. Dit is een daling van 15%. Dit is het gevolg van de Covid-19 pandemie en de beperkingsmaatregelen.
- In de top tien van landen waar het Nederlandse culturele veld actief was, staat Duitsland op nummer één als het gaat om het aantal projecten. In 2018 en 2019 stond Duitsland ook op nummer één.

Scène uit de voorstelling Future for the Past van Sites of Memory. Foto: Shortfilms.

[1] Dit gaat om het budget dat direct via de Rijkscultuurfondsen en het postennetwerk wordt besteed. De middelen die niet direct herleidbaar zijn naar landenprogramma's zijn hierin niet meegenomen.

[2] Alleen de financiële inzet maakt onderdeel uit van de cijfers.

- Van het ICB-budget gaat 81% naar de twintig landen die prioriteit hebben binnen het beleid.
- Als het over disciplines gaat, is het grootste deel van het budget besteed aan beeldende kunst (17%), literatuur (14%) en erfgoed (12%).
- 24% van het budget wordt besteed aan tentoonstellingen, 23% aan producties of manifestaties en ruim 18% gaat naar netwerkontwikkeling en kennisdeling, bijvoorbeeld door presentaties en debat.
- Bij de projecten die de posten ondersteunen gaat het om 206 nieuwe samenwerkingspartners en 225 bestaande partners. De belangrijkste doelgroepen van de projecten waren het bredere publiek (35%), liefhebbers (17%), professionals (15%) en een combinatie van verschillende doelgroepen (17%).
- Net als in de voorgaande jaren was het Nederlandse culturele veld succesvol binnen het EU-programma Creative Europe (subprogramma Cultuur). In 2020 is meer dan € 24 miljoen toegekend aan projecten waar Nederlandse organisaties bij betrokken waren, dat is 33% van het totale budget (circa € 75 miljoen). 34 projecten met Nederlandse deelname werden gehonoreerd, met betrokkenheid van 36 Nederlandse organisaties. DutchCulture biedt ondersteuning aan het culturele en creatieve veld bij dit programma. DutchCulture maakte eveneens een overzicht van de programmaperiode 2014-2020.
- Nederland en België kregen in 2020 gezamenlijk het Europees Erfgoedlabel van de Europese Commissie voor de transnationale indiening van ‘De Koloniën van Weldadigheid’. Deze werden in de 19de eeuw opgericht als onderdeel van een plan om armoede te bestrijden. De toekenning toont het grotere belang van deze unieke landschappen voor de Europese geschiedenis. In Nederland hebben ook het Vredespaleis in Den Haag, het Herinneringscentrum Kamp Westerbork en het Verdrag van Maastricht het label.

Inzet en ondersteuning

De culturele sector verkeerde in 2020 in moeilijkheden: kunstenaars en instellingen bevonden zich in een financieel kwetsbare positie zonder de inkomsten uit festivals, concerten, optredens en tentoonstellingen. Co-creatie, netwerkontwikkeling en zichtbaarheid, de belangrijkste pijlers in 2019 om het Nederlandse culturele en creatieve veld te versterken, werden sterk belemmerd als gevolg van de Covid-19 restricties. Het reisverbod maakte fysieke culturele uitwisseling praktisch onmogelijk. Na de pandemie zal de uitvoering van het internationaal cultuurbeleid hopelijk weer snel op het oude niveau kunnen worden gebracht, mede dankzij de financiële steun uit de steunmaatregelen voor de culturele sector. [3] De mate van toekomstige samenwerking hangt echter ook af van de schade die de partners in het buitenland hebben opgelopen.

Ondanks de beperkingen zijn er projecten georganiseerd en plannen gemaakt die bijdroegen aan het vergroten van de zichtbaarheid van het Nederlandse culturele veld. In korte tijd werden grootschalige online omgevingen ontwikkeld om culturele interactie mogelijk te maken, maar ook veel kleinere communicatieplatformen zijn gebruikt om het Nederlandse culturele veld wereldwijd te presenteren. De nieuwe, digitale omgevingen hebben ervoor gezorgd dat in sommige gevallen een nieuw en/of groter publiek bereikt kon worden. Ook werd ingezet op het creëren van een netwerk van bestaande en startende culturele professionals. Hiervoor zijn instrumenten als *open calls* en nieuwe samenwerkingsovereenkomsten gebruikt, waarvan hieronder enkele voorbeelden worden gegeven.

In het Verenigd Koninkrijk stroomden aan het begin van 2020 de aanvragen voor financiële bijdragen aan cultuurprojecten binnen. Door Covid-19 heeft een groot deel van deze projecten niet plaats kunnen vinden. Als reactie heeft de ambassade in Londen cultuurmakers opgeroepen om met voorstellen te komen voor culturele samenwerking op afstand. Initiatieven uit deze *open call* hebben ervoor gezorgd dat Nederlandse cultuur bij een Brits publiek onder de aandacht kon komen, ondanks de reisbeperkingen en gesloten culturele instellingen. Een van deze initiatieven is '*Lonelinoise*', een project van trombonist Sebastiaan Kemner (winnaar van de Nederlandse Muziekprijs 2020) en hoboïst Vincent van Wijk. Met bijdragen van de Nederlandse ambassade in het Verenigd Koninkrijk, het Prins Bernard Cultuurfonds en Fonds Podiumkunsten ontdekte het collectief verschillende manieren om de wonderlijke klanken van hedendaagse klassieke muziek over te brengen.

Meerdere ambassades hebben een *open call* uitgezet. Zo was de *open call* in Italië gericht op het realiseren van kunstwerken in de buitenlucht. De culturele middelen van de ambassade in Italië hebben op deze manier bijgedragen aan vier nieuwe kunstwerken. Daarnaast is het signaal afgegeven dat de Nederlandse vertegenwoordigingen in Italië actief betrokken zijn bij de Italiaanse culturele sector, waardoor banden met lokale institu-

[3] Sinds het uitbreken van Covid-19 zijn er vanuit de overheid 4 steunpakketten specifiek voor de culturele sector gekomen: 1e steunpakket, 2e steunpakket, 3e steunpakket, 4e steunpakket.

ties zijn versterkt.

De voorbeelden uit de rapportage tonen de potentie en veerkracht van de kunst- en cultuursector. Culturele producties en evenementen hebben zich deels aangepast naar een digitaal of hybride format. Daarnaast wordt de waarde van cultuur als *soft power* benadrukt: cultuur houdt ons wakker door vraagtekens te plaatsen bij het vanzelfsprekende, het zet aan tot nadenken, biedt creatieve oplossingen voor wereldwijde problemen en gaat discussies niet uit de weg.

Hierna wordt per doelstelling een aantal voorbeelden gegeven van de culturele samenwerking in 2020.

Intervention in public space in Chemnitz (Duitsland) als onderdeel van de manifestatie Gegevenwarten | Presences Chemnitz. Foto: Roman Mensing, artdoc.de.

Doel 1: **een sterke cultuursector**

Het eerste doel van het internationaal cultuurbeleid is gericht op een sterke cultuursector; een cultuursector die in kwaliteit groeit door internationale uitwisseling en duurzame samenwerking. Cultuur laat zien wie we zijn, opent deuren, ondersteunt de dialoog tussen landen, en draagt bij aan positieve beeldvorming over Nederland. Voor makers is internationale uitwisseling een voorwaarde om zich artistiek verder te ontwikkelen en een nieuw en ander publiek te vinden.

Onder doelstelling 1 werden in 2020 in totaal 869 projecten gerealiseerd met financiële ondersteuning vanuit het internationaal cultuurbeleid. In 2019 waren dat nog 930 projecten. Het schema laat de disciplines en het type projecten zien.

Uit de gegevens van het jaar 2020 blijkt het volgende:

- 64% van het gedelegeerde internationaal cultuurbeleid budget (via posten en fondsen) is besteed aan doelstelling 1.[6]
- De top drie van landen waar het budget voor doelstelling 1 is besteed, bestaat uit Duitsland (21%), Italië (11%) en de Verenigde Staten (11%).
- De meeste projecten vonden plaats op het gebied beeldende kunst, literatuur en design.
- Bij het type projecten gaat het meestal om een tentoonstelling, productie- of manifestatie of kennisuitwisseling in de vorm van een presentatie, debat of netwerkevenement.

Voorbeelden

(Online) alternatieven

'InJazz', het jaarlijkse netwerkevenement en showcasefestival voor jazz in Rotterdam, vond in 2020 geheel virtueel plaats. Voor deze online editie werkte het festival samen met Dutch Performing Arts, het European Jazz Network en het Britse Jazz Promotion Network. Een 18-tal gevestigde en nieuwe namen in de Nederlandse jazz presenteerden zich via een online platform aan internationaal publiek. Dit leverde vele malen meer internationale belangstelling op dan bij een offline editie. *Live streams* zijn weliswaar niet te vergelijken met het live karakter van fysieke concerten; de investering in online tools en platformen, en slimme manieren van matchmaking zijn middelen die ook in de toekomst niet meer weg te denken zijn binnen de internationalisering van de Nederlandse podiumkunsten.

Overzicht projecten

14 landenprogramma's[4]
diverse thematische programma's

Top 3 disciplines
25% beeldende kunst
15% literatuur
14% ontwerp

869 projecten

Top 3 projecttypen
35% tentoonstelling
18% productie of manifestatie
15% kennisuitwisseling

EUR **11,4 mln**[5]

[4] Landen van uitvoering zijn opgenomen in bijlage 1.

[5] Vanwege Covid-19 is toestemming gegeven om (een deel van) deze middelen in 2021 uit te geven.

[6] Dit gaat om het budget dat direct via de cultuurfondsen en het postennetwerk wordt besteed. De middelen die niet direct herleidbaar zijn naar landen zijn hierin niet meegenomen (w.o. centraal gefinancierde programma's zoals deBuren, bijdrage aan verdragen, Prins Claus Fonds, Creative Twinning (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) en uitvoeringskosten (zoals DutchCulture, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Nationaal Archief).

inJazz. Foto: Eric van Nieuwland.

In 2020 is als gevolg van de pandemie een deel van de ICB-middelen besteed aan subsidies voor buitenlandse uitgevers om de uitgave van Nederlandse literatuur in vertaling te stimuleren. Het Letterenfonds ontving een recordaantal aanvragen voor de vertaalsubsidie. Ten opzichte van 2019 ging het om een stijging van 45%, waar meer geld dan ooit mee gemoeid was: in totaal €1.649.428 voor 434 toegekende aanvragen. Een van de meest vertaalde boeken was 'De avond is ongemak' dat eind augustus 2020 bekroond werd met de prestigieuze International Booker Prize voor auteur Marieke Lucas Rijneveld en vertaler Michele Hutchison. Inmiddels is de roman door 37 landen aangekocht.

De fysieke programmering van het Erasmus Huis in Jakarta werd in korte tijd omgegooid naar het online E-rasmus Huis. Hierdoor kon er ook in 2020 een gevarieerd programma aangeboden worden met concerten, theater en dans. Door de online programmering wist het E-rasmus Huis een breder publiek aan te trekken. Ook inwoners van buiten de gebieden waar voorheen activiteiten plaatsvonden bezochten de online initiatieven. De populariteit van het E-rasmus Huis laat zien dat uitwisseling en duurzame samenwerking mogelijk blijven en dat culturele expressie in Indonesië wordt gezien en gewaardeerd.

Covid-19 als thema

In de winter van 2020-2021 vertelden Amsterdamse ouderen elkaar via zoom over hun leven tijdens de coronapandemie. 'Alive and Kicking' van Stichting Rainbow werd ontwikkeld en uitgevoerd door theatermaker Loes Hegger en de Engelse theatermaker Sarah Kemp in samenwerking met een groep ouderen uit beide landen. Leidraad van de voorstelling was het gegeven dat ouderen tijdens de pandemie geconfronteerd werden met het stigma van 'kwetsbare ouderen' en wat dit met hen doet. Het project werd mede mogelijk gemaakt door het Fonds Cultuurparticipatie.

Stichting Freehouse startte in 2020 het internationale platform 'Urban Front'. Doel is het samenbrengen van *grassroots* organisaties en de versterking van culturele initiatieven die opkomen tegen de door de pandemie groeiende ongelijkheid. In vier ste-

den (Rotterdam, Barcelona, Quito en New York) voerden lokale coördinatoren samen met hun partners op een veilige manier een aantal interactieve interventies uit om te onderzoeken hoe bewoners hun stad het liefste zien na de pandemie. De resultaten werden uitgewisseld middels een online *webinar* en publicatie.

Innovatie

Het Nieuwe Instituut ontwikkelde tijdens de gedwongen sluiting in het voorjaar 2020 de web-omgeving 'Enter'. Een platform voor uitwisseling, waarbij de menselijke ervaring en gebruiksvriendelijkheid centraal staan. Onderzocht wordt of 'Enter' kan worden doorontwikkeld tot *open source platform* dat ook door collega-instellingen kan worden gebruikt voor zowel klein- als grootschalig gebruik bij online en hybride activiteiten.

In China heeft de Nederlandse ambassade van de populaire app Tencent Art een digitaal platform ontwikkeld met daarop Nederlandse culturele content. Het platform is gratis toegankelijk in heel China. In december 2020 is 'Netherlands Cultural Institute Online' (NCIO) gestart. Het snelgroeiende platform NCIO had na 4 maanden al ruim 1,5 miljoen Chinezen bereikt, met ruim 100 video's. Het programma bevat een breed scala aan culturele content: van klassieke concerten en documentaires over architectuur en design, tot *tutorials* voor DJ's en korte clips van kunstenaars.

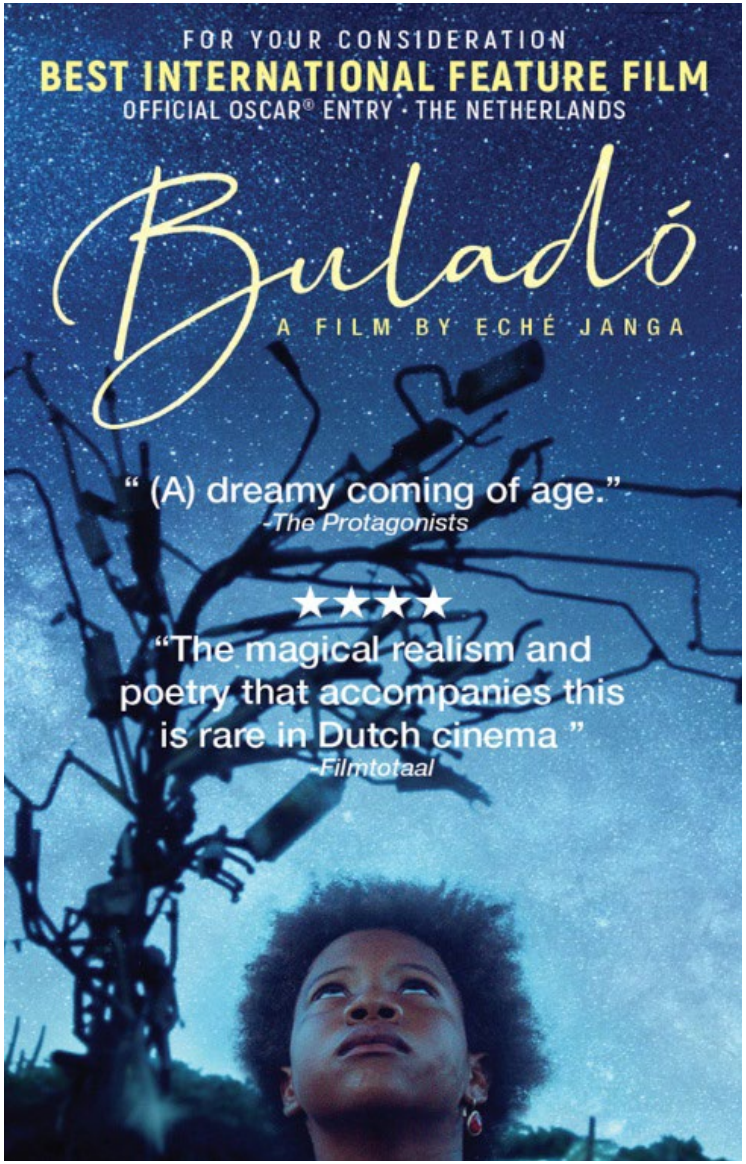

Filmposter Buladó van Eché Janga, de Nederlandse inzending voor de Oscars.

Doel 2: **cultuur en een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld**

Het tweede doel in de periode 2017-2020 is door cultuur bij te dragen aan een veilige, rechtvaardige en toekomstbestendige wereld. Cultuur geeft uitdrukking aan essentiële waarden als vrijheid van meningsuiting, tolerantie en culturele diversiteit. In een viertal landen (Egypte, Marokko, Rusland en Turkije) zette Nederland in 2020 cultuur actief in voor maatschappelijke vernieuwing en sociale verbinding. Daarnaast zijn er programma's die worden uitgevoerd door het Prins Claus Fonds, het stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Creative Twinning programma van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.[8]

In totaal werden in 2020 voor deze doelstelling 66 projecten gerealiseerd met financiële ondersteuning vanuit het internationaal cultuurbeleid. Het schema laat de disciplines en het type projecten zien.

Uit de gegevens van het jaar 2020 blijkt het volgende:

- Van het gedelegeerde internationaal-cultuurbeleidbudget is € 709.634 (10% van het totaal) besteed via de posten in Egypte, Rusland, Marokko en Turkije.
- In de vier ICB-landen vonden in 2020 66 projecten plaats. Dat zijn er 110 minder dan in 2019.
- De meeste projecten vonden plaats op het terrein van erfgoed, podiumkunsten en multidisciplinaire sectoren.
- Het type projecten betrof vaak kennisuitwisselingen, onderzoek of overige activiteiten.

Voorbeelden

Kunst en duurzaamheid

De Mexicaanse kunstenaar Gilberto Esparza maakt zich zorgen over de verwoestende effecten van watervervuiling en opwarming van de aarde op koraalriffen. Door kunst en wetenschap te combineren vergroot Esparza het bewustzijn van het probleem en draagt hij bij aan het vinden van een duurzame oplossing. In het project 'Kora-Llyisis', dat voortkwam uit een *open call* van het

[7] Vanwege Covid-19 is toestemming gegeven om (een deel van) deze middelen in 2021 uit te geven.

[8] In 2018 selecteerde de RVO vijf projecten uit 24 binnengekomen aanvragen voor een subsidiebijdrage uit 'Creative Twinning'. De meerjarige projecten richten zich op landen grenzend aan de EU en op de thema's jeugd, (cultuur)participatie en dialoog, standsverbetering, innovatie en erfgoed. Landen van uitvoering zijn: Albanië, Bosnië en Herzegovina, Egypte, Georgië, Kosovo, Macedonië, Marokko, Rusland en Servië.

Overzicht projecten

4 landenprogramma's

Top 3 disciplines
28% erfgoed
25% multidisciplinair
17% podiumkunsten

66 projecten

Top 3 projecttypen
45% kennisuitwisseling
29% verschillende type
6% tentoonstelling

EUR **1,3 mln**[7]

2 thematische programma's

RVO - Creative Twinning
PCF - Next Generation

Centrale thema's:
jeugd, (cultuur)participatie en dialoog, stadsverbetering, innovatie en erfgoed.

EUR **1,8 mln** / EUR **3,6 mln**

Prins Claus Fonds, werd technologie gebruikt om koraalriffen te reconstrueren met als doel schade te verminderen, voortplanting van koraalriffen te stimuleren en oplossingen te bieden voor koraalriffen wereldwijd. De documentatie van het project zorgt ervoor dat mensen in gesprek gaan over hoe onze vervuilende acties het leven in zee in gevaar brengen.

Documentairemaker en kunstenaar Misha Vallejo Prut, woonachtig in Quito, Ecuador, vertelt in het project 'Secret Sarayaku' het verhaal van een inheems volk dat als cyber-activisten strijdt voor de toekomst van hun jungle. De gemeenschap Sarayaku Kichwa wil door haar leven in de jungle te delen mensen wereldwijd inspireren om strategieën te implementeren in de strijd tegen klimaatverandering. De Sarayaku Kicha geloven in de *living jungle*, waar rivieren, land, dieren en zelfs wind met elkaar verbonden zijn. 'Alles in de jungle leeft en heeft een geest', zegt Misha Vallejo, die de gemeenschap al vijf jaar documenteert. 'Als je iets vernietigt, zie je de gevolgen ergens anders terug.'

Project Kora-Llyisis door Gilberto Esparza.

Secret Sarayaku door Misha Vallejo Prut.

Cultuur als dialoog

De LGBTI-community in Turkije staat sterk onder druk en door de beperkingen vanwege Covid-19 zijn er nauwelijks nog mogelijkheden voor ontmoeting. Het project 'Through the Window' ontstond na de ontmoeting van Simon(e) van Saarloos en Kübra Uzun, een van de boegbeelden van de LGBTI-community in Turkije. 'Through the Window' is een online uitwisseling tussen en met Nederlandse en Turkse queer kunstenaars. Het Instagram platform @throughthewindow_project heeft in korte tijd ruim 1500 volgers opgebouwd en biedt mogelijkheid voor internationale uitwisseling en het versterken van solidariteit. In 2020 werden online bijeenkomsten georganiseerd aan de hand van drie thema's: veiligheid, activisme en kunstzinnige queers.

'Museo dos Meninos' was een trans-disciplinair project in 2019 dat video's van jonge mannen en jongens verzamelde in de favela's van Rio de Janeiro. In de video's worden verhalen gedeeld over hun leven, het opgroeien in een cultuur vol racistisch geweld en hun ambities voor de toekomst. Kunstenaar achter het 'Museo', Mauricio Lima, was uitgenodigd bij het Amsterdamse Black Archives voor een presentatie en rondleiding. Door de reisrestricties heeft Lima in samenwerking met Black Archives een online programma georganiseerd dat kunstenaars, intellectuelen, politici en activisten samenbracht om strategieën te delen voor de strijd tegen racisme aan de hand van de collectie van 'Museo dos Meninos'. Het was een dringende en noodzakelijke discussie in een tijd waarin de Braziliaanse politie tijdens de *lockdown* meer rechten kreeg om geweld te gebruiken te midden van de wereldwijde *Black Lives Matter* beweging.

Educatie en jongeren participatie

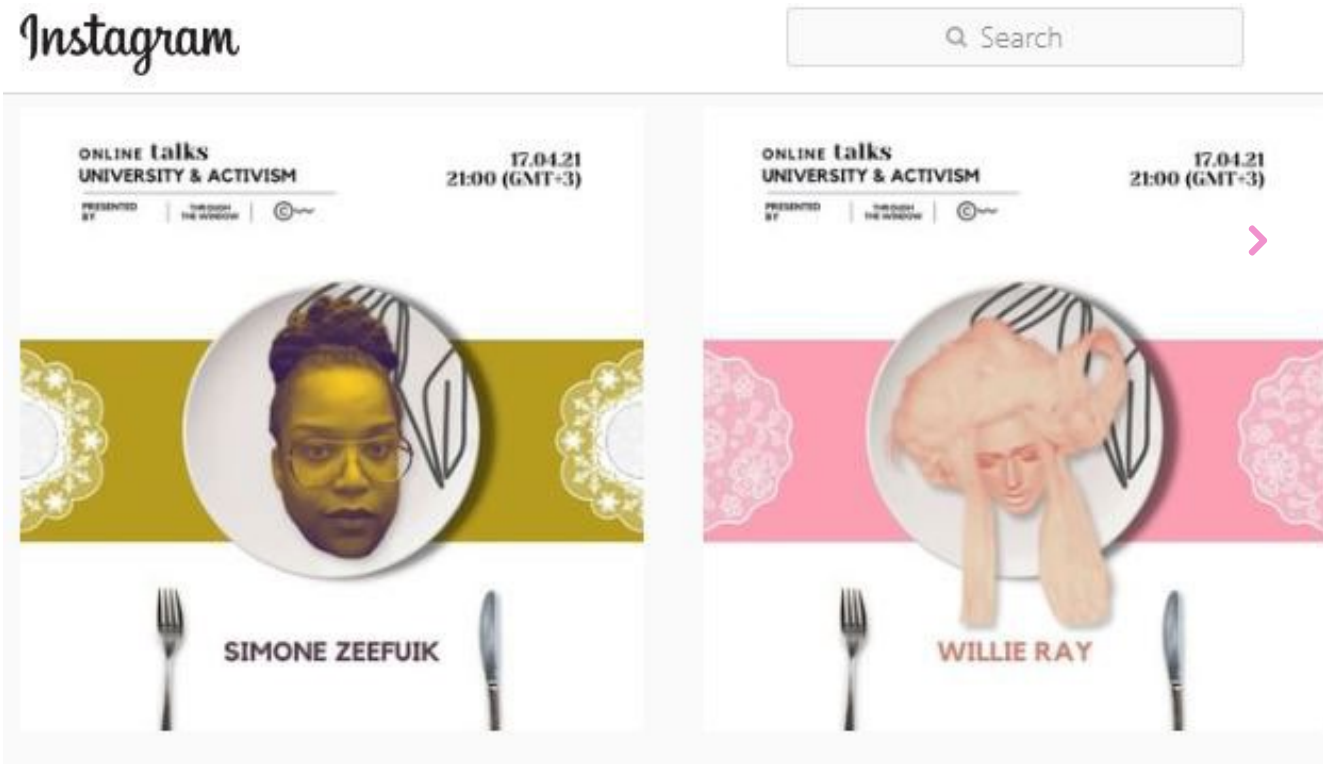

Instagrampagina Through The Window project, illustraties: Zekican Sarısoy.

Met het Creative Twinning project ‘Museum 15/24’ ontwikkelt het Hermitage Museum XXI Century Foundation in Rusland *best practices* voor musea om jonge mensen te betrekken bij cultureel erfgoed, in samenwerking met de Hermitage Amsterdam en het Outsider Art Museum. Naast het doel musea aantrekkelijker te maken voor jongeren in Nederland en Rusland, richt het project zich op uitwisseling van kennis over kunstonderwijs. Zo werd museum1524.com gestart om de effectiefste methoden voor kunsteducatie in Nederland en Rusland te verzamelen. Naast de goede voorbeelden, worden er ook gedigitaliseerde onderwijsprogramma’s, die zich specifiek richten op de collectie van de Petersburgse Hermitage, op de website geplaatst. De samenwerking is ontstaan vanuit een bestaande, intensieve relatie en vanuit gedeelde, jarenlange ervaring met kunstonderwijs.

Het derde doel van het internationaal cultuurbeleid is om cul-

Project Museo dos Meninos door Mauricio Lima.

In het Egyptische Medhat Fawzy Center for the Stick Arts wordt de traditionele stick art (Tahteeb) beoefend, dat is geplaatst op de Representatievelijst van Immatrieel Erfgoed van UNESCO. Door kinderen en jongeren te begeleiden met hedendaagse technieken en folklorische dans wordt stick art overgebracht op nieuwe generaties. Foto: Nabil Boutros

Doel 3: **de inzet van culturele diplomatie**

tuur strategisch in te zetten voor diplomatie: culturele diplomatie ondersteunt de betrekkingen van Nederland met het buitenland. Door culturele samenwerking dragen we bij aan doelen van het buitenlandbeleid, zoals geformuleerd in de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS).

Met name het soort activiteiten onder doelstelling 3 heeft geleden onder de (reis)beperkingen. Een deel van de geplande activiteiten heeft dan ook geen plaats kunnen vinden. In 2020 werden meer dan 100 kleine projecten gerealiseerd. Het volgende schema laat de disciplines en het soort projecten zien.

De gegevens bieden de volgende inzichten:

- Ambassades beschikken in 2020 over een budget van € 10.000 tot € 25.000 om cultuur in te zetten voor diplomatieke doelen. In totaal gaat het om € 550.000.
- Ambassades en consulaten-generaal zetten cultuur vaak, maar niet uitsluitend, in ten behoeve van het onderwerp mensenrechten. Ook zetten de posten culturele diplomatie bijvoorbeeld in ter ondersteuning van Europese samenwerking, duurzame (economische) ontwikkeling en klimaat.
- Bij de inzet van culturele diplomatie wordt gebruik gemaakt van verschillende disciplines.
- Culturele diplomatie wordt door ambassades gezien als een instrument van toegevoegde waarde wanneer het gaat om het behalen van bepaalde HGIS beleidsdoelen.[10] Hoewel het budget voor culturele diplomatie bescheiden is, kan dit, wanneer het strategisch wordt ingezet, toch significante invloed hebben op de voor de post prioritaire beleidsdoelen.
- Veel posten bouwen via culturele diplomatie een alternatief, maar voor de ambassade relevant, netwerk op en trekken een divers en inclusief publiek met hun activiteiten.
- Door de wereldwijde pandemie zijn veel culturele evenementen geannuleerd. Het was moeilijk om nieuwe plannen te maken. Toch hebben nieuwe, innovatieve initiatieven de inzet van culturele diplomatie mogelijk gemaakt.

[9] Vanwege Covid-19 is toestemming gegeven om (een deel van) deze middelen in 2021 uit te geven.

[10] Beleidsthema's HGIS 2020: 1. Versterkte internationale rechtsorde, eerbiediging van mensenrechten en gastlandbeleid. 2. Vrede, veiligheid en stabiliteit. 3. Effectieve Europese samenwerking. 4. Consulaire belangenbehartiging en het internationaal uitdragen van Nederlandse waarden en belangen. 5. Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen. 6. Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat. 7. Sociale vooruitgang (incl. onderwijs). 8. Versterkte kaders voor ontwikkeling.

Overzicht projecten

30 landen

Top 3 thema's
Mensenrechten
Duurzame handel en investeringen
Europese samenwerking

100 kleinere activiteiten

Ondersteuning van **festivals, filmvertoningen, theatervoorstellingen, (foto) tentoonstellingen, discussies, workshops**

EUR **550.000**[9]

Voorbeelden

State of Extremes

De tentoonstelling ‘State of Extremes’ in het Design Museum Holon in Israël legt de verschillende mechanismen achter radicaliseringprocessen bloot, in de samenleving en in de natuur. ‘State of Extremes’ onderzoekt daarbij de rol van ontwerpers om zich daartegen te verzetten, te begeleiden, na te denken en oplossingen aan te dragen. Ongeveer een derde van de ontwerpers die hun werken tentoonstelden waren Nederlands en Israëlisch. Vrijwel alle werken van de Nederlandse ontwerpers gaan over de *Sustainabe Development Goals* (SDG’s): onderwerpen als klimaatactie, verantwoorde consumptie en productie, verminderende ongelijkheid, industrie, innovatie en infrastructuur, en eerlijk werk en economische groei.

De tentoonstelling State of Extremes in Israël. Foto: Geert van Kersteren.

Disclosed Love

‘Disclosed Love’ is een inclusieve bewustwordingscampagne voor LHBTI’s in Slowakije. Door emotioneel sterke portretten van LHBTI’s in het alledaagse leven, in gelukkige relaties en met hun families wil fotograaf Dorota Holubová het publieke imago van LHBTI’s de-stigmatiseren. Het doel van Holubová is om meer tolerantie en acceptatie jegens de LHBTI-gemeenschap te creëren in de Slowaakse samenleving. Daarnaast wordt het project gebruikt als een sociologisch onderzoek naar de levens van de LHBTI-gemeenschap door nog niet vertelde verhalen bij de foto’s te voegen. In deze verhalen worden belangrijke momenten uit de levens van degenen op de foto’s gedeeld: hoe ze uit de kast zijn gekomen, hoe ze leven, en hoe ze graag gezien en behandeld willen worden.

Dorota Holubová, uit de serie Disclosed love, 2020.

Internationale **erfgoedsamenwerking**

Een bijzonder onderdeel van het beleid vormt internationale erfgoedsamenwerking.[12] Als maritieme handelsnatie, land met een koloniaal verleden en land van emigranten heeft Nederland over de hele wereld zijn sporen nagelaten. Ook voor internationale erfgoedsamenwerking gelden de drie overkoepelende doelen van het internationaal cultuurbeleid.

In het jaar 2020 werden in totaal 92 projecten gerealiseerd. Het schema biedt inzicht in het soort projecten.

Uit de gegevens van het jaar 2020 blijkt het volgende:

- € 697.641 (9% van het gedelegeerde ICB-budget) wordt besteed aan internationale erfgoedprojecten.
- De top drie landen waar het budget naartoe gaat zijn Indonesië (18%), Suriname (17%) en Zuid Afrika (11%).
- Ruim een derde van het budget gaat naar (verkennend) onderzoek of advies, bijvoorbeeld bij digitalisering van archieven of herbestemming van monumenten. In 2019 werd het grootste deel van het budget nog besteed aan training of workshops, maar die zijn vanwege de pandemie grotendeels verplaatst.

Voorbeelden

Stories over slavernij

De tentoonstelling ‘Slavernij’ in het Rijksmuseum vertelt tien persoonlijke en waargebeurde verhalen uit onder andere Brazilië, Suriname en het Caribisch gebied, Zuid-Afrika en Azië. Bij de tentoonstelling ontwikkelde het Rijksmuseum een digitale beleving rondom de tien verhalen: ‘Stories over slavernij’. De persoonlijke en waargebeurde verhalen zijn online te vinden en daarmee toegankelijk voor iedereen die niet naar de tentoonstelling komt of die na het bezoek op zoek is naar verdieping. De ‘Stories over slavernij’ werden mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van het matchingsfonds van DutchCulture. Ook de 2doc film ‘Nieuw licht – Het Rijksmuseum en de slavernij’ die over het ontstaan van de tentoonstelling werd gemaakt is online te zien.

[11] Vanwege Covid-19 is toestemming gegeven om (een deel van) deze middelen in 2021 uit te geven

[12] De term gedeeld cultureel erfgoed (GCE) is gewijzigd in internationale erfgoedsamenwerking. Dit is gedaan omdat het (koloniale) erfgoed in een aantal partnerlanden niet als gedeeld wordt ervaren. Het gebruiken van de term GCE belemmerde in een aantal landen de samenwerking.

Overzicht projecten

10 landenprogramma’s
1 thematisch programma

Thema’s
Wederzijdse beeldvorming
Erfgoed en water
Historische binnensteden

92 projecten

Projecttypen
38% onderzoek
16% productie/manifestatie
1**6%** publicatie

EUR **1,8 mln**[11]

Sutemi Horiguchi en de Amsterdamse School

In Nederland komt in het begin van de 20ste eeuw de Amsterdamse School op. Sutemi Horiguchi (1895-1985), pionier van het Japanse modernisme, had grote bewondering voor de Amsterdamse School en publiceerde naar aanleiding van zijn bezoek aan Nederland in 1923 een rijk geïllustreerd boek. Hierin neemt het volkswoningbouwcomplex in Amsterdamse School Het Schip (nu Museum Het Schip) een centrale plek in. De foto's zijn bijzonder omdat er in Europa nooit eerder interieurfoto's van het postkantoor uit deze tijd zijn gevonden. Deze foto's inspireerden Museum Het Schip en het Gunma Prefectural Museum of History in Takasaki om samen te onderzoeken in hoeverre de Nederlandse en Japanse architectuur elkaar beïnvloedden in deze periode. Museum Het Schip en het Gunma Prefectural Museum of History wisselden daarnaast voorwerpen, kennis en ideeën uit.

Lohkay uit Stories over slavernij.

Urban Heritage Strategies

Hoe laat je het historische centrum van een stad herleven en hoe kan cultureel erfgoed daarbij een rol spelen? Deze vragen, waar stedenbouwkundigen wereldwijd mee worstelen, stonden centraal tijdens de 2020 zomercursus 'Urban Heritage Strategies' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Vernieuwend in deze laatste editie van de cursus was de specifieke focus op Werelderfgoedsteden. 25 professionals uit Paramaribo (Suriname), Willemstad (Curaçao), Salvador da Bahia (Brazilië) en Sawahlunto (Indonesië) namen deel. De cursus vond voor de eerste keer online plaats, wat veel vergde aan voorbereiding en uitvoering. Omdat de omstandigheden in elk van de steden heel verschillend zijn, verschilden ook de uitkomsten aanzienlijk. In 2021 heeft ook het tweede deel van de cursus online plaatsgevonden. De focus lag daarbij op praktische managementvaardigheden en netwerkopbouw. De training werd georganiseerd in nauwe samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Technische Universiteit Delft.

Klinkend erfgoed in Suriname

In het najaar van 2020 heeft de recent opgerichte Vereniging Klinkend Erfgoed Suriname een waaier met foto's en beknopte informatie over verschillende elementen van klinkend erfgoed (zoals orgels, carillons en uurwerken) in Paramaribo en omgeving geproduceerd. De waaier is uitgegeven in samenwerking tussen de Vereniging Klinkend Erfgoed Suriname, de Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Met de waaier hopen zij het kennis van en het bewustzijn en de belangstelling voor klinkend erfgoed in Suriname te vergroten.

Digitalisering archieven Molukse Protestantse Kerk

Het Nationaal Archief en Stichting Zendingserfgoed werken samen aan het behoud en het toegankelijk maken van enkele archieven van lokale afdelingen van de Protestantse Kerk van Nederlands-Indië (PKNI) en de *Gereja Protestant Maluku.* De PKNI (1844) was de opvolger van de protestantse kerken die onder de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) in Indonesië ontstonden. Doel van het project is om van de vier oudste regionale Protestantse kerken in Indonesië alle archieven samen te brengen en een selectie te digitaliseren. Het is nog niet voorgekomen dat in oostelijk Indonesië op lokaal niveau zoveel belangrijke archieven uit de koloniale tijd werden gevonden. De beschikbaarstelling zal van grote betekenis zijn voor de genealogiebeoefening, kerkgeschiedenis en lokale geschiedschrijving over de Molukken.

Klinkend Erfgoed in Suriname. Foto: Stephen Fokké

Erfgoed draagt, zeker als er sprake is van een gedeelde geschiedenis, bij aan wederzijds begrip. Samenwerking, vooral met landen waarmee Nederland een (koloniaal) verleden deelt, blijft daarom in 2021-2024 belangrijk. Aansluiting op actuele thema's en prioriteiten in de doellanden is gewenst om vanuit een dialoog samen te werken. We zetten de gecoördineerde inzet door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Nationaal Archief, en de posten voort. Naast de bestaande uitvoerders zal het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) ook deel gaan uitmaken van de gecoördineerde inzet op dit terrein. We richten ons daarmee op duurzaam behoud, beheer en toegankelijkheid van zowel materieel als immaterieel erfgoed en archieven.

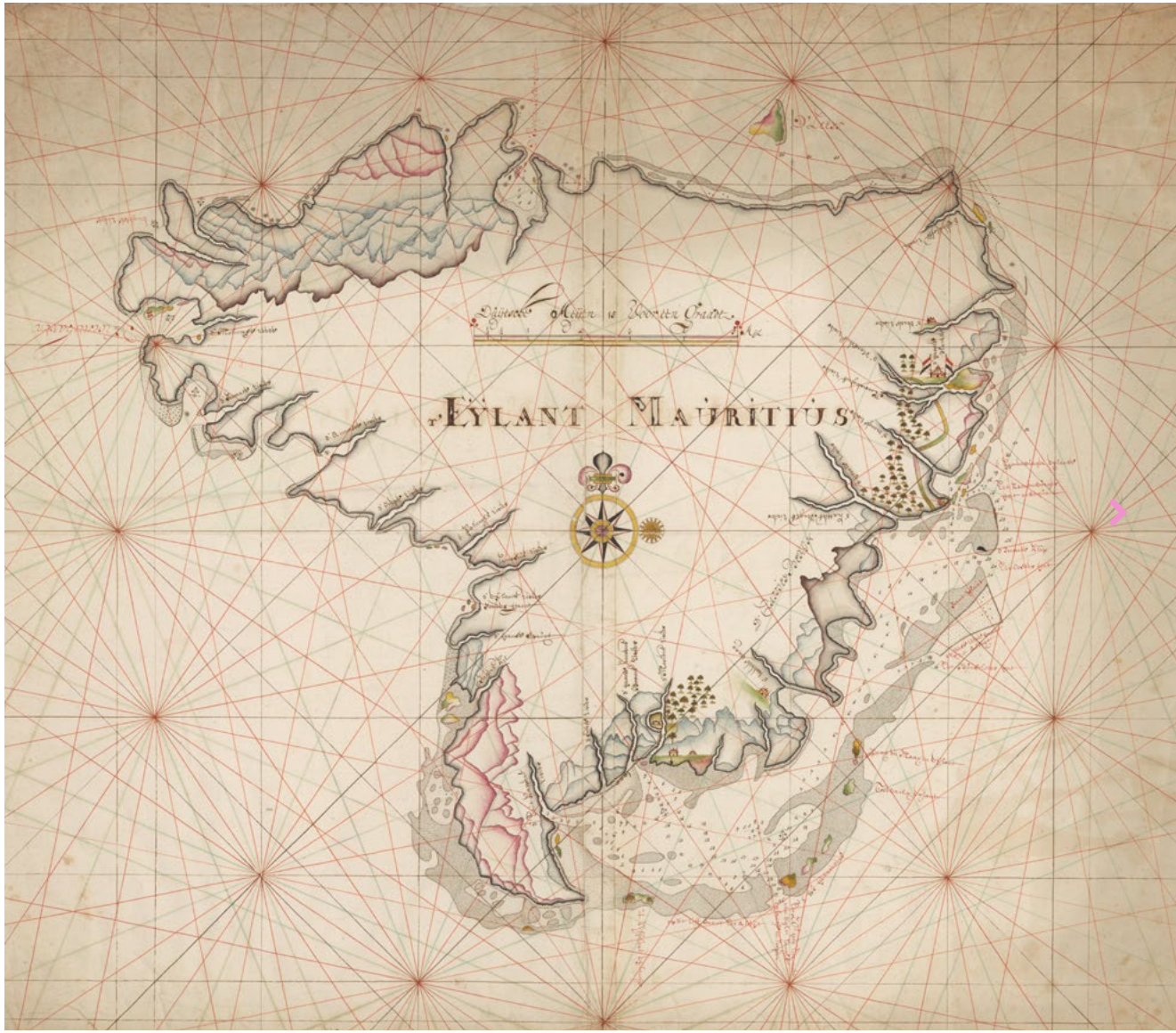

Op 30 september 2020 werden digitale kopieën van archiefstukken over de Nederlandse aanwezigheid op Mauritius (1598-1710) uit de collectie van het Nationaal Archief tijdens een videoconferentie aan de Mauritiaanse autoriteiten overhandigd. Deze overdracht zal het onderzoek naar het Nederlandse verleden van het eiland stimuleren.

Tot **slot**

Als gevolg van de Covid-19 pandemie is het aantal activiteiten binnen de internationale culturele samenwerking in 2020 aanzienlijk teruggelopen. Zowel reisverboden, als de verschillende maatregelen die culturele uitwisseling praktisch onmogelijk maakten, hebben een grote impact gehad op de sector. Verschillende voorbeelden hebben duidelijk gemaakt dat initiatiefnemers zich succesvol hebben aangepast aan de omstandigheden. Plannen en projecten hebben online plaatsgevonden, er is gezocht naar alternatieve manieren om subsidies uit te geven en verschillende nieuwe ideeën zagen het licht. De online activiteiten hebben in sommige gevallen ook geleid tot het kunnen aanspreken van een nieuw en breder publiek. Daarmee heeft, ondanks alles, of juist daardoor, de internationale culturele samenwerking ook in 2020 bijgedragen aan een beeld van Nederland als een innovatief en creatief land met een divers aanbod van kunst, cultuur en cultureel erfgoed.

Tal van spelers, waaronder de posten, de cultuurfondsen van het Rijk, het Prins Claus Fonds, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Het Nieuwe Instituut, EYE en DutchCulture hebben zich ingespannen om de Nederlandse cultuur in het buitenland goed voor het voetlicht te brengen en kansrijke samenwerkingen aan te gaan. Zij hebben daarmee bijgedragen aan het versterken van onderling vertrouwen en de relatie met en de dialoog tussen Nederland en andere landen.

Wij willen onze grote waardering uitspreken voor alle makers en programmeurs, die ondanks alle belemmeringen in deze moeilijke tijd zich hebben ingespannen om het publiek te verrassen met innovatieve ideeën, kennisuitwisseling online mogelijk hebben gemaakt en een bijdrage hebben geleverd aan de samenwerking. Cultuur helpt ons te verbinden en is een onmisbare bron van innovatie en creativiteit.

Bijlage 1: **besteding budget internationaal cultuurbeleid 2020**

Totaal overzicht per doelstelling

	Realisatie 2020[13]
Doelstelling 1	€ 11.434.203
Doelstelling 2	€ 6.865.552
Doelstelling 3	€ 550.000
Internationale erfgoedsamenwerking	€ 1.813.470
Totaal	**€ 20.663.225**

Landen van uitvoering

Doelstelling 1: België, Brazilië, China, Duitsland, Frankrijk, Indonesië, Italië, Japan, Suriname, Turkije, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika en Zuid-Korea.

Doelstelling 2: Egypte, Marokko, Rusland, Turkije (ambassade-programma's en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie), grens-landen van de EU (RVO- Creative Twinning), en ODA-landen op de OESO-DAC lijst (Prins Claus Fonds).

Doelstelling 3: Albanië, Azerbeidzjan, Bulgarije, Canada, Colombia, Hongarije, Irak, Iran, Israël, Kenia, Kosovo, Maleisië, Mexico, Myanmar, Nigeria, Oekraïne, Polen, Roemenië, Saudi Arabië, Servië, Slowakije, Soedan, Spanje, Tsjechië, Tunesië, Venezuela, Vietnam.

Internationale erfgoedsamenwerking: Australië, Brazilië, India, Indonesië, Japan, Rusland, Sri Lanka, Suriname, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika.

[13] Dit bedrag bedraagt een schatting. Wegens de Covid-19 pandemie hebben veel posten en instellingen activiteiten moeten uitstellen of aanpassen. Om die reden is het gerealiseerde budget hoogstwaarschijnlijk lager. Er is toestemming gegeven om (een deel van) de middelen in 2021 uit te geven.

Uitgaven per land

Land	Projecten	Budget	% van het budget[14]
Duitsland	179	€ 1.011.958	13%
Italië	107	€ 546.959	7%
Verenigde Staten	86	€ 528.005	7%
Verenigd Koninkrijk	111	€ 462.112	6%
Japan	66	€ 395.866	5%
Frankrijk	84	€ 387.835	5%
Turkije	67	€ 358.244	5%
Zuid Afrika	33	€ 348.585	5%
Indonesië	36	€ 323.518	4%
Egypte	28	€ 269.139	4%
België	60	€ 231.255	3%
Rusland	34	€ 208.393	3%
Suriname	16	€ 194.707	3%
Brazilië	34	€ 178.994	2%
Marokko	5	€ 164.773	2%
Zuid-Korea	21	€ 145.981	2%
China	20	€ 99.546	1%
Spanje	31	€ 84.039	1%
Australië	12	€ 69.200	1%
Nederland	23	€ 66.838	1%
Hongarije	24	€ 65.913	1%
India	12	€ 59.612	1%
Sri Lanka	7	€ 42.889	1%
Overige landen	220	€ 1.307.148	17%
Totaal	**1316**	**€ 7.551.509**	**100,0%**

Kunst-en cultuurdisciplines

	Projecten	Totaal budget	Totaal %budget[15]
Architectuur	36	€ 502.111	6,65%
Audiovisuele media	123	€ 912.362	12,08%
Beeldende kunst	191	€ 1.301.140	17,23%
Design	92	€ 745.718	9,88%
Digitale cultuur	47	€ 537.752	7,12%
Erfgoed	101	€ 911.287	12,07%
Literatuur	411	€ 1.080.430	14,31%
Multidisciplinair	69	€ 616.003	8,16%
Muziek	145	€ 254.993	3,38%
Podiumkunsten	101	€ 689.713	9,13%
Eindtotaal	**1316**	**€ 7.551.509**	**100,00%**

Programma's en projecten

	Projecten	Totaal budget	Totaal %budget[16]
Anders	58	€ 616.530	8,2%
Artist in residence	15	€ 102.948	1,4%
Festival/beurs	2	€ 41.745	0,6%
Onderzoek	63	€ 655.565	8,7%
Presentatie/Lezing/debat/ netwerk event	160	€ 1.323.950	17,5%
Productie/manifestatie	230	€ 1.757.987	23,3%
Publicatie	407	€ 1.005.028	13,3%
Reiskosten/bezoekersprogramma/beurs/award	183	€ 186.741	2,5%
Tentoonstelling	193	€ 1.857.515	24,6%
Training	5	€ 3.499	0,0%
Eindtotaal	**1316**	**€ 7.551.509**	**100,0%**

[14] Dit betreft het gedelegeerde budget via de ambassades in doelstelling 1 en doelstelling 2 landen, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedsamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's

[15] Dit betreft het gedelegeerde budget via de ambassades in doelstelling 1 en doelstelling 2 landen, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedsamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's

[16] Dit betreft het gedelegeerde budget via de ambassades in doelstelling 1 en doelstelling 2 landen, de cultuurfondsen, EYE en Het Nieuwe Instituut, de uitvoeringspartners voor internationale erfgoedsamenwerking en is exclusief centraal gefinancierde programma's.

Bijlage 2: **indemniteit en garantieverklaringen**

Indemniteit

Nederlandse musea wisselen veelvuldig kunstobjecten met het buitenland uit. De overheid ondersteunt bijzondere tentoonstellingen met bruiklenen uit het buitenland via de indemniteitsregeling, een garantieregeling waarbij de Nederlandse staat zich inspant stukken uit buitenlands, publiek bezit te vrijwaren van beslaglegging.

In 2020 hebben Nederlandse musea voor 1776 buitenlandse bruiklenen indemniteit verleend gekregen. De kunstwerken waren afkomstig uit 19 verschillende landen. Met 661 objecten is Mexico de grootste bruikleengever. Door het uitstellen en afblazen van tentoonstelling als gevolg van de pandemie zijn enkele aanvragen op verzoek van musea weer ingetrokken (in totaal werden 9 van de 33 ontvangen aanvragen ingetrokken).

Garantverklaringen

Naast indemniteiten zijn in 2020 verschillende garantverklaringen verleend (in het geval van buitenlands rijksbezit). Het ging om 915 kunstvoorwerpen van 18 verschillende bruikleengevers voor 14 tentoonstellingen. Daardoor werden tentoonstellingen zoals *Jewels! Glittering at the Russian Court* in de Hermitage, *Caravaggio-Bernini. Baroque in Rome* in het Rijksmuseum mogelijk. Wegens de langdurige sluiting van culturele instellingen tijdens de Covid-19 lockdown zijn zes tentoonstellingen verlengd. Dit bracht ook aanpassingen in de garantverklaringen teweeg.

Voor de tentoonstelling Kunstenaars van Die Brücke in Museum Kranenburgh is indemniteitsgarantie verleend voor 42 bijzondere bruiklenen, waaronder voor het schilderij Mädchen auf Fehmarn van Ernst Ludwig Kirchner uit de collectie Lehmbruckmuseum te Duisburg.

Bijlage 3: **belangrijkste partners uitvoering internationaal cultuurbeleid**

- DutchCulture
- EYE
- Fonds Podiumkunsten/Dutch Performing Arts
- Fonds voor Cultuurparticipatie
- Het Nieuwe Instituut
- KIEN
- Mondriaanfonds
- Nationaal Archief
- Nederlands Filmfonds
- Nederlands Letterenfonds
- Prins Claus Fonds
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
- Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland (ambassades en consulaten-generaal)

Colofon
Deze publicatie is een gezamenlijke uitgave van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.